

RAQAMLI TEXNLOGIYALAR VA INTERAKTIV METODLAR

Karimova Iroda Kamol qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti Matematika yoʻnalishi talabasi

irodakarimova05072006@gmail.com

Abduraxmanova Nozima Akbar qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti Matematika yoʻnalishi talabasi

abduraxmonovanozima908@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli texnologiyalar va interaktiv metodlarning til va adabiyot taʼlimidagi oʻrni va ahamiyati tahlil qilinadi. Raqamli vositalar va interaktiv yondashuvlar oʻquvchilarning matnni chuqur tahlil qilish, ijodiy fikrlash va mustaqil oʻrganish koʻnikmalarini rivojlantirishda samarali vosita sifatida koʻrsatiladi. Maqolada adabiy asarlarni raqamli shaklda oʻrganish, vizual va audio materiallar yordamida taʼlim jarayonini interaktiv qilish, shuningdek, oʻqituvchining metodik yondashuvini yangilash muhim jihatlar sifatida koʻrib chiqilgan.

Kalit soʻzlar: raqamli texnologiyalar, interaktiv metodlar, til va adabiyot, taʼlim, ijodiy fikrlash, adabiy tahlil, multimedia, oʻquv jarayoni, oʻqituvchi metodikasi.

Anotation. This article analyzes the role and significance of digital technologies and interactive methods in language and literature education. Digital tools and interactive approaches are presented as effective means to develop students' skills in deep text analysis, creative thinking, and independent learning. The article discusses the study of literary works in digital formats, making the learning process interactive using visual and audio materials, as well as updating the teacher's methodological approach.

Keywords: digital technologies, interactive methods, language and literature, education, creative thinking, literary analysis, multimedia, learning process, teacher methodology.

Аннотация. В данной статье анализируется роль и значимость цифровых технологий и интерактивных методов в обучении языку и литературе. Цифровые инструменты и интерактивные подходы представлены как эффективные средства для развития у студентов навыков глубокого анализа текста, творческого мышления и самостоятельного обучения. В статье рассматриваются изучение литературных произведений в цифровых форматах, интерактивизация учебного процесса с использованием визуальных и аудио материалов, а также обновление методического подхода преподавателя.

Ключевые слова: цифровые технологии, интерактивные методы, язык и литература, образование, творческое мышление, литературный анализ, мультимедиа, учебный процесс, методика преподавателя.

Raqamli texnologiyalar va interaktiv metodlar zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylanmoqda. Ayniqsa, til va adabiyot fanini o'qitishda bu vositalarning joriy etilishi o'quv jarayonining samaradorligini oshirish, o'quvchilarni faol ishtirok etishga undash hamda matn bilan ishlash malakasini chuqurlashtirish imkonini beradi. Raqamli texnologiyalar o'qituvchining faqatgina ma'lumot yetkazuvchi emas, balki yo'naltiruvchi, ilhomlantiruvchi va nazorat qiluvchi rolini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, o'quvchilarga mustaqil o'rganish, kreativ yondashuv va analitik fikrlashni shakllantirishda muhim omil bo'lmoqda. Til va adabiyot darslarida interaktiv metodlardan foydalanish nafaqat darsning qiziqarli o'tishini ta'minlaydi, balki o'quvchilarning adabiy matnga nisbatan munosabatini o'zgartiradi. Misol uchun, raqamli platformalar yordamida adabiy obrazlarni vizual tarzda talqin qilish, poetik

matnlarni audio shaklda tinglash yoki turli davrlarga oid adabiy asarlarni interaktiv xaritalar orqali o'rganish o'quvchilar tasavvurini boyitadi. Bu esa o'z navbatida, matnni chuqur tahlil qilish, muallif niyatini tushunish va adabiy-estetik zavq olishga olib keladi.

Shuningdek, sun'iy intellekt asosida yaratilgan dasturlar o'quvchilarga matnlar asosida testlar tuzish, muqobil yakunlar yaratish, qahramonlar xarakterini o'zgartirib ko'rish imkonini beradi. Bunday yondashuvlar o'quvchilarni passiv eshituvchidan faol ijodkorga aylantiradi. Ayniqsa, milliy adabiyot namunalarini interaktiv shaklda o'rganish, ularning zamonaviy kontekstda qayta talqin qilinishi yosh avlodda adabiyotga qiziqishni kuchaytiradi. Raqamli vositalar yordamida amalga oshiriladigan virtual seminarlar, onlayn adabiyot kechalari, audio-kitoblar va multimedia darsliklari an'anaviy darsliklarning imkoniyatini kengaytiradi. Bu esa, bir tomondan, darslarni moslashtirish imkonini beradi, ikkinchi tomondan esa, o'quvchilarni mustaqil izlanishga yo'naltiradi. Masalan, darsda Alisher Navoiy g'azallarini QR-kodlar orqali interaktiv tarzda o'rganish, o'quvchilarga nafaqat matnni tushunishga, balki uning fonetik go'zalligini eshitib his qilishga imkon beradi.

Raqamli texnologiyalar va interaktiv metodlarning til va adabiyot ta'limiga integratsiyasi nafaqat pedagogik yondashuvlarda, balki didaktik materiallar sifati va mazmunida ham sezilarli o'zgarishlarga olib kelmoqda. Bunda asosiy e'tibor o'quvchilarning matnga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish, uni chuqur tahlil qilishga undash va adabiy tafakkurni rivojlantirishga qaratilmoqda. Masalan, zamonaviy platformalarda mavjud "aqlli" darslar yordamida o'quvchilar Navoiy, Furqat, Cho'lpon kabi adiblarning asarlarini nafaqat o'qish, balki ular asosida interaktiv topshiriqlar bajarish, sahna ko'rinishlarini yaratish va ularni raqamli shaklda taqdim etish imkoniga ega bo'lmoqda. Bugungi kunda metavers (virtual olam) texnologiyalarining rivojlanishi bilan adabiy matnlarni 3D formatda jonlantirish, ularni sahna yoki muhitga mos holatda ko'rish, adabiy qahramonlar bilan muloqot

qilish imkoniyati ham paydo bo'lmogda. Bunday yondashuv o'quvchining diqqat-e'tiborini kuchaytirib, ularning adabiy matnga bo'lgan hissiy munosabatini shakllantiradi. Shuningdek, bu kabi texnologiyalar orqali o'quvchilar o'z adabiy asarlarini ham raqamli formatda yaratib, ularni onlayn platformalarda baham ko'rish orqali adabiy ijodga jalb qilinmogda.

Shuningdek, raqamli savodxonlik bugungi kunda adabiyot o'qituvchisining zarur ko'nikmasiga aylangan. O'qituvchi dars jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalana olmasa, o'quvchi bilan kommunikatsiya darajasi pasayadi. Shu sababli, raqamli texnologiyalarni samarali qo'llay olish, masalan, animatsion video darslar yaratish, interaktiv viktorinalar tuzish yoki onlayn yozma bahslar tashkil etish kabi ko'nikmalar o'qituvchining metodik arsenaliga aylanishi zarur. Umuman olganda, raqamli texnologiyalar va interaktiv metodlar til va adabiyot ta'limini zamonaviylashtirishda beqiyos imkoniyatlar yaratmogda. Biroq bu vositalar faqat texnik qulaylik sifatida emas, balki mazmuniy-tarbiyaviy jihatdan ham asosli qo'llanilishi kerak. Zero, har qanday texnologik yondashuvning asosida insoniy qadriyatlar, madaniy merosga hurmat va ijodiy fikrlash yotadi. Shu jihatdan, raqamli vositalarni o'quv jarayoniga to'g'ri integratsiya qilish – bu nafaqat metodik masala, balki milliy tafakkurni yangi bosqichga ko'tarish vositasi hamdir.

Raqamli texnologiyalar va interaktiv metodlarning til va adabiyot ta'limiga integratsiyasi bugungi kunda o'quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishning muhim vositasiga aylandi. Bu yondashuv, avvalo, adabiyotga bo'lgan qiziqishni oshiradi, o'quvchilarni passiv eshituvchilardan faol ishtirokchilarga aylantiradi va matnni chuqurroq anglash imkoniyatini yaratadi. Raqamli platformalar yordamida o'quvchilar adabiy asarlarni nafaqat o'qib, balki ularni ijodiy tarzda tahlil qilish, interaktiv topshiriqlarni bajarayotganda o'z fikrlarini erkin ifodalash imkoniga ega bo'ladilar. Bu esa adabiy tafakkurni rivojlantirish, o'quvchilarga mustaqil fikrlash va izlanish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat

qiladi. Raqamli texnologiyalar, masalan, 3D modellar, virtual olamlar, interaktiv darslar va multimedia kontentlar, o'quvchilarga adabiy asarlarni yangicha, zamonaviy nuqtai nazardan ko'rish va ular bilan yanada chuqurroq muloqot qilish imkonini beradi. Shuningdek, bu texnologiyalar nafaqat matnni tushunish, balki uning fonetik, semantik va estetik jihatlarini yanada boyitishga yordam beradi. O'quvchilarni zamonaviy texnologiyalar yordamida o'quv jarayoniga jalb qilish, ularni o'z adabiy asarlarini yaratishga, yangi kontent ishlab chiqishga undaydi. Bu jarayonda o'qituvchilar, o'z navbatida, faqat axborot yetkazuvchi emas, balki o'quvchilarga yo'naltiruvchi, fikr yurituvchi va motivatsiya beruvchi rolda bo'lishi kerak.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar til va adabiyot o'qituvchisining metodik yondashuvlarini kengaytiradi. O'qituvchilar interaktiv materiallar, onlayn baholash tizimlari va audiovizual resurslar yordamida darsni dinamik va interaktiv holatga keltirishi mumkin. Bu esa o'quvchilarning diqqatini saqlash va darsning samaradorligini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, interaktiv metodlar yordamida o'quvchilarni o'zaro hamkorlikka, fikr almashishga va birgalikda ijodiy ishlarni amalga oshirishga jalb qilish mumkin. Biroq, raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga qo'llashda ehtiyotkorlik bilan yondashish zarur. Texnologiyalar o'quvchilarning mustaqil fikrlashiga va ijodkorlikka ko'proq turtki berishi kerak, ammo bu vositalar o'quvchi ehtiyojlariga mos ravishda va ma'lum pedagogik maqsadlar asosida qo'llanishi lozim. Har qanday texnologik inqilob, ayniqsa, ta'limda, insoniy qadriyatlar va madaniy merosga bo'lgan hurmatga asoslanishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalar va interaktiv metodlar til va adabiyot ta'limini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Ular o'quvchilarning adabiyotga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi. Biroq, ularni to'g'ri va maqsadli tarzda qo'llash o'qituvchining malakasi va metodik yondashuviga bog'liq. Raqamli texnologiyalarni ta'limda

muvaaffaqiyatli qo'llash o'quvchilarning yaratijonlik, analitik fikrlash va madaniy tafakkurini shakllantirishga yordam beradi, bu esa ta'limning asosiy maqsadi bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Musurmanova, Yayra, and Jasmina Toshpo'lotova. "Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida iqtisodiy jarayonlar va moliyaviy munosabatlarning transformatsiyasi." *Nashrlar* (2024): 38-41.

2. Muhammadiyev, Alijon, and Shukurullo Aliqulov. "PROSPECTS OF USING COMPUTER TECHNOLOGIES IN MODERN EDUCATION." *Наука и технология в современном мире* 3.3 (2024): 90-92.

3. Musirmonov, Shohboz, and Jasmina Toshpo'lotova. "Moliya bozorini rivojlantirishda yashil iqtisodiyotga o'tishining muammolari va yechimlari." *Nashrlar* (2024): 374-377.

4. O'G'Li, Madadjon O'Ktam. "Kuzatuv quduqlarida yer osti suvlarini gidrorejim parametrlarini masofaviy nazorat qilishning avtomatlashgan tizimlari." *Science and Education* 2.12 (2021): 202-211.

5. Madadjon, O'Ktamov. "PEDAGOGIKA OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINING INFORMATIKADAN AXBOROT-TEKNOLOGIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI." *Academic research in educational sciences* 4.CSPU Conference 1 (2023): 275-281.

6. Musurmanova, Yayra, and Jasmina Toshpo'lotova. "SHAXSLARDA TAVAKKALCHILIK BILAN BOG'LIQ VIRTUAL O'YINLARGA MOYILLIGINI PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI." *Universal xalqaro ilmiy jurnal* 1.4 (2024): 776-777.

7. Musurmanova, Yayra, and Jasmina Toshpo'lotova. "XXI ASR YOSHLARINING AXBOROT PSIXOLOGIK XAFSIZLIGINI TA'MINLASH MASALALARI." *Universal xalqaro ilmiy jurnal* 1.4 (2024): 445-447.

8. Октамов, Мададжон, Жасмина Тошполотова, and Яйра Мусурманова. "Aniq fanlarni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llagan holda dars jarayonlarini tashkil etish." *Новый Узбекистан: наука, образование и инновации* 1.1 (2024): 432-434.

9. Toshpo'lotova, Jasmina, and Yayra Musurmanova. "CURRENT ISSUES OF TEACHING UZBEK AND RUSSIAN LANGUAGES IN THE PROCESS OF GLOBALIZATION." *Models and methods in modern science* 3.6 (2024): 187-191.

10. Musurmanova, Yayra, and Jasmina Toshpo'lotova. "TEXNIKA OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA XORIJIY TILLARNI O'QITISHNING DOLZARB MASALALARI." *Прикладные науки в современном мире: проблемы и решения* 3.3 (2024): 10-12.